

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.

Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:

GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezérezikk: Zsinat előtt. *Dedinszky János*. — Ihász Lajos végrendelete — **Tárcza**. Nemes lelkek koalíciója száz év előtt. *Jeszzenszky Károly*. — Belélet. — Pályázatok.

Zsinat előtt.

Egyházi alkotmányunk még nincsen kiépítve: fölfelé és lefelé csonka. Fölfelé csonka a közigazgatás, lefelé a törvénykezés terén.

Fölfelé a *közigazgatás terén* csonka, mert míg az egyházközség élén a lelkész mellett ott áll az egyházközségi — az egyházmegye élén az esperes mellett az egyházmegyei — a kerület élén a püspök mellett a kerületi felügyelő — addig az egyetemes egyház élén magánosan, egyedül áll az egyetemes felügyelő. A magyarországi ág. h. ev. egyháznak legfőbb tisztviselője, kormányzója világi ember, így van ez körülbelül Oroszországban, ahol az egyház feje szintén világi ember, a cár. Sok szó esett már erről e lap hasábjain is. Sokan úgy vélnek segíteni ezen visszás helyzeten, hogy az egyetemes felügyelő mellett egy egyetemes püspököt óhajtanak látni. S tényleg teljesen következetes ezen követelmény; mert ha van egy egyetemes felügyelő, úgy lennie kell egy egyetemes püspöknek is, aki úgy állana körülbelül a négy kerületbeli püspök felett, amint áll az egyetemes felügyelő a kerületi felügyelők fölött. Lenne egy legmagasabb rangú főpapunk, a mire ugyan semmi szükségünk. Bár jelenlegi püspökeink is még mindig a régi, jó, patriarchális superintendenseink lennének.

Nem lehetne-e azonban egyházi alkotmányunk épületének ezen fent létező csonkaságát másképen megszüntetni, mint az egyetemes püspökség creálásával?

Úgy vélem, ezen kérdés megoldható ezen még ismeretlen x. nélkül is. Még pedig úgy, hogy ne creáljunk egy új méltóságot, melynek létezése a jövőben ki tudja mily végzettsé válhatnék egyházunkra nézve ezen államsegélyes korszakban, — de szabályozzuk, vagy szüntessük meg a már létezőt is, — más szóval ne emeljünk a püspökök fölé egy egyetemes püspököt, — de hozzuk le

a kerületi felügyelők közé az egyetemes felügyelőt. Ez pedig úgy volna elérhető, mint azt a tiszavidéki egyházmegye múlt évi közgyűlése is indítványozza: „mondja ki a zsinat, hogy az egyetemes gyűlés elnöksége a hivatalára nézve legidősebb püspök mellett a hivatalára nézve legidősebb egyházkerületi felügyelő,“ s ha az egyház épen úgy akarná, nevezhetné ezen hivatalára nézve legidősebb püspököt egyetemes püspöknek s a hivatalára nézve legidősebb felügyelőt egyetemes felügyelőnek; ámbár ez teljesen felesleges lenne, legfeljebb hogy pietásból a multak iránt megőrizzük az utóbbi „nevet.“

Azon esetleges ellenvetésre, hogy milyen joggal s milyen alapon lehetne megszüntetni a most létező egyetemes felügyelői állást — felelhetjük, hogy épen olyan joggal s olyan alapon, amilyennel létesítették egy még nem létező egyetemes püspökség. A magyarországi ág. h. ev. egyház egyetemes gyűlése fölött ne álljon semmi és senki az egy zsinaton kívül!

Lefelé, az *egyházi törvénykezés terén* azért csonka egyházi alkotmányunk, mert míg az egyetemenél van egyetemes, — a kerületnél van kerületi, — az egyházmegyénél van egyházmegyei törvényszék, — az egyházközség-nél nincsen egyházközségi törvényszékünk. A papok, az egyházi tisztviselők már agyon vannak fegyelmezve, — míg az egyházközségen belül a fegyelemnek semmi nyoma, valóságos anarchiágrassál.

Nemcsak az egyházi alkotmány fokozatos és logikus kiépítése, de maga a mindennapi élet is megköveteli az egyházközségi törvényszék megalkotását. Az ősegyháznál megvolt, ha nem is nevezték törvényszéknek s a szentírásban meg vannak vetve alapjai. Egyházi életünknek nagy hibája — a fegyelem hiánya. Elismerem hogy nehéz azt létesíteni, nehéz lesz azt életbeléptetni, sok neheztelés, harag, sőt apostásiának lesz az okozója, —

de így volt ez hajdan is s mégis az egyház s az egyes hívők javára vált. Egyházi életünk ép a fegyelem hiánya folytán züllésnek indult; amint hajdan a tan terén eltért az egyház az igaz, tiszta Krisztusi tantól, — úgy azon veszély fenyegeti egyházunkat, hogy lassan letér az igaz, tiszta keresztyéni élet útjáról. Reformátoraink megtisztították egyházunk tanát az emberi találmányok salakjától — reánk ama magasztos feladat vár, tisztítsuk meg keresztyén híveink életét a benne elburjánzott bűnöktől, — ami fegyelem nélkül el nem érhető.

Az egyházi fegyelem hiánya oka sok esetben az újabb időben egyházunkban terjeszkedő sectának. Nem egy nazarénus azzal indokolja egyházunkból való kilépését, hogy a mi egyházunkban „szabad vétkezni,” míg ő náluk nem szabad. Hogy mi csak hirdetjük: higgy, ne káromkodj, ne lopj, az ünnepnapot megszenteljed, tiszteld szüleidet, ne paráználkodj — pedig egyházunkban hány a hitetlen, istentelenül káromkodó, tolvaj, ünneprontó, templomkerülő, parázna. S mit teszünk mi? Vagy szemet hunyunk, hogy ne kelljen a mocskot látnunk, — vagy — nem ironizálunk — a bűnök fölött elnézve, a bűnösöket egyházi tisztségekkel kitüntetjük. Itt-ott egy-egy kisebb falun a pap saját felelősségére megdorgálja, sőt tán meg is bünteti a keresztyén élet meggyalázóját, — de kiteszi magát annak, hogy panasz esetén hivatalos hatalommal való visszaélés miatt elítélik az egyházi törvényszékek.

Azért van nálunk, hogy híveink zöme nem Krisztus evangelioma, — hanem saját tetszése szerint él, egyházközségeinkben sokszor olyanok visznek szerepet, kik vallásunk szent tanait lábbal tapodják, mi ahelyett, hogy bűneikért megdorgálnók, megfeddnők, vezeklésre utalnók, — kénytelenek vagyunk szereplésöket, gyakran kitüntetésöket tűrni, mert egyebet nem tehetünk. S a hívek zöme ezt látva, a hirdetett ígét nem veszi oly komolyan, mint kellene; gondolja, hogy az Isten ígéje legfeljebb arra való, hogy a templomban hirdessék, de nem arra, hogy a világban szerinte éljenek.

E bajon segítenie kell a zsinatnak akár úgy, hogy a papokat, de „expresses verbis,” megbizsa a fegyelem gyakorlásával, vagy akár úgy, hogy a fegyelem gyakorlását egy testületre, mondjuk egyházközségi törvényszékre bízsa; megállapítván ennek hatáskörét s a büntetés módoszatait, fokozatait.

Ha létesül ezen intézmény, feltétlenül kimondandó, hogy a hívekkel szemben csakis

azon esetben van fegyelmi joga, ha ezek a ker. hit s a ker. erkölcs ellen vétének; ne-hogy ezen az uton is becsusszék a politika egyházi életünkbe s a hívek politikai meggyőződésükért zaklattassanak egyházi törvényszék által.

Nagyobb szükségünk van az egyházi fegyelemre, mint az egyetemes püspökre.

Dedinszky János.

Ihász Lajos végrendelete.

Az alábbiakban tudósítók szives utánajárása következtében alkalmunk van egész terjedelmében közölni a dunántuli egyházkerület nagyérdemű, nemes keresztyén lelkületű volt felügyelőjének, Ihász Lajosnak végrendeletét. Ez az okmány mindennél ékeesebben szóló bizonyága annak, mennyire összeforrott az Urban elhunyt kerületi felügyelő gondolkozása az ő szeretett evang. egyházával s mennyire áthatották szívét-lelkét azok a puritán erkölcsi elvek, amelyeket egyházunk tanításából szívott fel magába. »Exegit sibi monumentum aere perennius.« Nevét a késő ivadékok is áldani fogja, de a legüdebb pálmakoszorút mégis evang. egyháza fogja hantjaira tenni, amelyé volt életében és halálában, és amelynek fejedelmi nagylelkűségű alapítványozói Pantheonjába immár ő is bevonult . . .

Maga az okmány szószerint így hangzik:

Végakaratom. Miután senki sem tudja, valjon mit határozott róla az örök hatalmú Isten — és ez így van legjobban — mai napon ép eszem birtokában hála a jó Istennek, minden szellemi és testi bajtól menten, szabad akaratból magam és hozzám tartozóim megnyugtatására, vagyonomról következőleg rendelkezem, u. m.:

Halálom után összes vagyonom leltározassék, bírósági kiküldött és az érdekeltek közbenjöttével, melynek kezelését az alább megnevezett örökösök felügyelete mellett Dr. Kluge Endre pápai lakos, kerületi ügyész, ez idő szerinti jogtanácsosomra bízom, kit ezért örökösöm hatezer koronával tartoznak díjazni; felerészben Halthalom örököse, fele részben Lörinte örököse, pénzváltás esetén ezen összegnek megfelelő értékkel kárpótolni. — Ezenkívül Kluge Endre barátom, Lörintén természetben lakást, fűtést, világitást és négyes fogat tartást kap, amely jószágigazgatói rangjának megfelel. — Dr. Kluge Endre a fentebb említett díjazáson felül öt perczentel jogosult felszámítani az általa kezelt birtokok mindegyikének beadott tisztajövedelme után, örökösöm terhére, kik azt minden kifogás nélkül tartoznak kielégíteni.

Örökösöm következők: Házasságomból netán származó gyermekeim, kik egész vagyonomat öröklők, mely azonban csak akkor nyílik meg részökre, ha Kedves feleségemet, egyetlen jó Etelkámát az Ur jónak látja magához hívni. Életében Ő a teljes haszonélvező. 2. Etelkám halála után, ha gyermekeim nem maradtak, a teljes haszonélvezet özvegy Peti Józsefné született Váli Mária Kedves nénémre száll, kinek azonban szintén nem szabad a birtokot megterhelni. És

csak az ő halála után nyílik meg az öröklés az alább leírt módon.

I. Lőrintét a rajta található gazdasági felszereléssel a hozzátartozó pusztákkal, csékuti erdei birtokkal, közsénnel, szóval mindazzal, ami az én tulajdonom volt, öröklő a dunántúli ágostai hitvallású evangélikus Egyházkerület, kivéve a szobabutorokat és vadászfegyvereimet, melyek Jókay Miklós Mórity gyámfiám lesznek, ki ha magának nem akarja megtartani vadászfegyvereimet, adja azokat emlékül azon vadásztársaimnak, kik rendesen velem szoktak vadászni. Az ágostai hitv. ev. Egyházkerület, mint örökös a következő terheket tartozik viselni, u. m.: a) a birtokaimon fennlevő jelzálogos, vagy más módon biztosított tartozások felét. b) Dr. Kluge Endre jószágigazgatónak az örökségre eső részét. c) Homokbödögén lakozó özvegy Lampert Györgyné született Ihász Zsuzsanna Piroska leányának, míg él, évi kétszáz koronát, évnegyedenként előre, egyenlő részletekben kezeihez minden költség felszámítása nélkül fizet, d) a birtokomon halálomkor alkalmazásban levő gazdatiszt és cselédségnek egy évi bérét. Ez lesz az ő részökre ajándékom. e) tartozik egy Pápán, Ihász Lajos alapítványa czimén létesítendő lelencházra jövedelmének 10 = tíz százalékát beszállítani az illetékes városi pénztárba évenként mindaddig, míg ezen összeg a hathalmi örökös által beszállított kamat kamataival együtt kettőszázezer koronára nem száll. — Ezen lelencházba valláskülönbőség nélkül következő sorrendben, minden szegénysorsu felveendő, ha ilyen nem jelentkeznék, a vagyonosabb osztályból is titoktartás fentartása mellett, elsősorban az ág. hitv. evangélikusok, azután ev. ref. vallású testvérek, ezek után jönnek a többi vallásfelekezetiiek, a jelentkezés sorrendje szerint. Ezen sorrend megtartására és a lelencház kezelésére tartozik felügyelni az időközi pápai ág. hitv. evangélikus lelkész és az egyházkerületi püspök, továbbá a pápai ev. ref. lelkész. f) tartozik továbbá az öröklő Egyházkerület tiszta jövedelmének 30 százalékát a kerület területén létező, vagy keletkező leányiskoláknak — elemi iskola kivételével — adni. g) koteles tisztajövedelmének 20 százalékát kiváló tehetségű, szegény sorsú, magyar érzelmű, szorgalmas papnövendékeknek juttatni, hogy könnyebben elvégezhessék tanulói pályájukat. A segélyre csak azok számíthatnak, kiket a tanári kar ajánl, akik közül az iskolai nagybizottság választ és akiknek választását az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyta. Más eljárásnak csak rendkívüli körülmények közt van helye. h) tíz százalékát szegény, szorgalmas, kiváló tehetségű magyar érzelmű néptanítói pályára készülő ifjaknak, hasonló módon, min. az előző pontban van, kiosztani. i) a jövedelemnek 10 százaléka kerületi gyámintézeti célokra fordítandó. k) 10 százalék pedig, mely az egyház egyetemes pénztárába szállítandó, olyan magyar érzelmű, és a magyarosítás terén érdemeket szerzett nemzetiségi vidéken lakó, evangélikus tanítók jutalmazására fordítandó fele részben, kiket az illetékes egyházkerület, az állami tanfelügyelő, és az illetékes közigazgatási tisztviselő ajánlanak; felerészben pedig olyan növendékeknek osztandó ki, kik a magyar nyelvtan és történetben legnagyobb haladást tettek és akik reményt nyújtanak arra, hogy jó hazafiakká válnak és a magyar nemzeti állam kiépítési eszméjének nem ellenségei. A kiosztás egyedül az egyetemes közgyűlés hatáskörébe tartozik. l) a birtoknak utolsó 10 % jövedelme pedig a dunántúli ág. hitv. ev. Egyházkerületnek szabad rendelkezésére marad és hova fordításáról min-

dig a közgyűlés intézkedik. m) Értékpapiraikat, melyek bankokban, magyar jelzálog hitelbank, részint m. kir. állami póstatakarékpénztárban vagy másutt helyeztetek el vagy legközelebbi időben letéetni szándékoltnak, a mi irataimból ki fog tűnni, szintén a dunántúli ág. hitv. ev. Egyházkerület öröklő. Azok kamatait tartozik gyengébb javadalmazású vagy önhibájok nélkül szerencsétlen sorsba jutott lelkészek, esetleg özvegyeik, családjuk felsegélyezésére, nagyobb családdal bíró, arra érdemes lelkészek, végül belmissióban működő és fontos feladatokkal arányban nem álló javadalmazásban részesülő lelkészek gyámolítására fordítani. A hova fordítás és az arány megállapításában mindig az egyházkerületi közgyűlés intézkedik.

II. Jókay Miklós Mórity gyámfiám öröklő Hathalom és hozzá tartozó pusztáimat minden felszereléssel együtt következő feltételek mellett u. m. a) ha az Ihász nevet felveszi, pl. Jókay Ihász Miklós. b) míg protestáns vallásu marad. c) ha az öröklött a jelenlegin felül bekebelezett adósságot nem csinál. Erre joga és kötelessége felügyelni a dunántúli ág. hitv. ev. Egyházkerületnek, mint utóörökösnek. d) a birtokot eladni nem szabad, e) azon egyházközségekben, melyhez Hathalom és a hozzá tartozó puszták be vannak osztva, tartozik az ág. hitv. ev. egyházterheket viselni. f) a birtok soha meg nem osztható, hanem egy darabban marad és Ihász Jókay, vagy Jókay Ihász Miklós halála után, apjuk nevét viselő gyermekére száll, míg nevöket és protestáns vallásukat — ev. ref. vagy ág. hitv. evangélikus — megtartják. Leány gyermekeire csak az esetben száll, ha ők ág. hitv. evangélikusokká lesznek és ilyen vallásu férjet választanak, ki egyuttal a Jókay Ihász nevet felvette. Így ezen feltételek mellett folytatódik az öröklés míg a Jókay Ihász család ki nem hal. g) Jókay Ihász Miklós valamint jogutóda tartozik a jelenlegi hathalmi temetőt és a családi nyirboltot, hol feledhetetlen szüleim. nagyanyám nyugosznak, továbbá a hova feleségemmel együtt akarunk mi is temetkezni, kegyelettel, folyton nem csak jókarban, de csinosan fentartani, továbbá oda, ha életünkben mi nem építhetnénk, halálunk után halotti csarnokot emeltetni. h) ha Jókay Ihász Miklós a végzet által úgy sujtatnék, hogy megfélemedkezve magáról a becsület utjáról letérne, vagy könnyelmű pazarló életet folytatna, azonnal megnyílnék az ág. hitv. ev. Egyházkerület öröklési joga és birtokába lépne az örökségnek. Jókay Ihász Miklósnak azonban az esetben tartoznék élete fogytáig hatezer korona évi járadékot fizetni negyedévenkénti előleges részletekben. Ez esetben már utódai nem lehetnek örökösök. i) Jókay Ihász Miklós tartozik 1-ször a jelzálogos terhek felét viselni. 2-ször Dr. Kluge Endrét díjazni a végrendeletben megemlített módon és menyiségben. 3-szor tartozik az első és 2-ik pontban körülírt terhek levonása után fennmaradó tiszta jövedelem 10 tíz százalékát Pápára a városi pénztárba beszolgáltatni, ott egy létesítendő lelencház javára, mely Ihász Lajos alapítvány czimen fog kezelteni, mindaddig, míg az a lőrintei évi járulékkal és annak kamat kamataival együtt kettő százezer koronára nem szaporodik. Ezen lelencház, az általam a fennebbi pontban meghatározott nevet köteles viselni és arra a városi hatóság, közgyűlés és a mindenkori pápai ág. hitv. ev. és ev. ref. lelkész valamint az ev. püspök ügyel fel. Ezen lelencházban valláskülönbőség nélkül minden szegény sorsu felvendő, következő sorrendbe u. m. a) ágostai hitvallásu ev. b) ev. ref. vallásu és ha ilyenekből nem

telnék ki: vehetők fel a többi vallás felekezetűiek is. Sőt ha még rendelkezésre álló hely maradna fenn, jobb módúak is titoktartás kötelezettsége mellett felvendő, a jelentkezés sorrendjében. Ha a kikötött feltételek bármelyikét nem teljesítené Jókay Iház Miklós vagy annak jogutóda, az örökséget elveszti és megnyílik az ág. hitv. ev. Egyházkerület örökösödési joga ugyan azon kötelezettségekkel együtt, melyekkel Jókay Iház Miklós bírta. Végül tartozik Jókay Iház Miklós a Homokbödögén ez idő szerint lakozó özv. Lampert Györgyné sz. Iház Zsuzsánna Piroska leányának, míg él, évnegyedenkénti részletekben évi kettőszáz koronát kezeihez szolgáltatni előlegesen számítva. III. Vegyes intézkedések: Óhajom az, hogy a mennyiben a változó viszonyok folytán a jövedelmezőség csorbitása nélkül lehetséges, tartassanak fenn az általam annyira kedvelt állattenyésztési ágak, u. m. lótenyésztés és szarvasmarha tenyésztés. Ezek ápolása magyar nemzeti tulajdon, melyhez életemben — sokszor talán káromra, — mindig hű voltam. A pápai lenczházra hagyott összegek után származó kamatok fele elmulásom napjától számított tiz év múlva fordítható a kifizető célra; a másik fele mind addig a tőkéhez csatolandó és azzal együtt gyümölcsöztesztendő földbirtokban vagy biztos papirban, melyet az állam is elfogad biztosítékul, míg a tőke és tőkésített kamat, kamataival együtt kettőszázezer koronára nem emelkedik, azután pedig a tőke egész kamata a kifizető célra fordítható. Azonban örökösöm terhére a lenczházra való befizetés csak akként és addig számítható, míg az ő általuk befizetett összegek és azok kamat kamatai egészben együtt a 200,000 koronát el nem érik. Vagy is a már tiz év múlva kezdődő és a lenczék ellátására fordított fele kamat az ő kárakra nem vonható le az általuk már befizetett összegből és kamataiból, mert ők az általuk befizetett tőke és annak egész kamatát tekintet nélkül a lenczház által elhasznált összegekre, teljes nagyságban jogosultak javukra számítani, hogy így előbb lerövhassák a lenczház iránti kötelezettségöket. Óhajom az, hogy ha Pápara lenczház építése határoztatik el, annak felépítésénél mellőztessék minden fényűzés, mert ez az alapja a szegénysorsuak elégedetlenségének. Megszokják azt, és mikor az életben ezt nélkülözni kénytelenek, boldogtalannak érzik magukat. Ebből azután komoly szerencsétlenségek származnak. Neveltessék mindenki arányban, leendő anyagi jólétéhez képest, hogy az élet küzdelmeinek eléggé ellent tudjon állani és ne bukják el a legelső akadálynál. — A jobb sorsot mindig meg lehet szokni, de a jó után a rosszát igen nehéz eltérni. Ha Hathalomra nézve is megnyílik az ág. hitv. ev. Egyházkerület öröklési joga, akkor Hathalom jövedelmeit épen úgy tartozik az általam a Lörintei örökségre kikötött célokra és arányban fordítani. Kelt Hathalom, 1903 év márczius 30. Iház Lajos s. k.

T Á R C A.

Nemes lelkek koalíciója száz év előtt.

Irta: Jeszenszky Károly.

(Felolvastatott az 1908. évi egyetemes gyűlés alkalmából az egyetemes papi értekezleten).

Mélyen tisztelt Értekezlet!

Hogy a protestantizmus hazánk szellemi életének irányítása szempontjából, mint egyik vezértényező, ma

nem áll ott, a hol állott csak egy századdal ezelőtt; hogy a Sion hegyormáról, hol egykor a népek öröme, diadalmasan lengettük zászlónkat, lejtőre jutottunk, melyen észrevétlenül csúszunk az alattunk tártongó mélység felé: ezt nem szükséges bizonyítanom.

Elég utalnom az egyházi sajtóban nap nap után, hétről-hétre megjelenő, romlásunkat hirdető cikkekre, s az egyházi gyűléseken, vezéreink ajkáról elhangzott veszkiáltások mi egyebet jelentenek, mint azt, hogy egyházi életünket válság fenyegeti?!

Igaz, hogy száz évvel ezelőtt is hullámok ostromolták egyházunk hajóját. Akkor is voltak ellenségei. A kormányzás szempontjából akkor is sokan kényelmetlen, veszélyekkel fenyegető tényezőnek tekintették a szabadság eszméjén felépült s azt ápoló intézményekkel rendelkező protestantizmust!

S azok, akiknek elvük ez volt: „dum gallus cantat, licet etiam patriam prodere“, — ha rajtuk áll vala a dolog, bizonyára semmi eszköztől nem riadtak volna vissza, hogy megvalósítsák azon eszméiket és terveket, melyek az 1736-ik évben oly czim alatt jelent iratban: „*Projectum de extirpandis ex universo orbe protestantibus*“, láttak napvilágot.

Ámde az ellenséges körülmények daczára, rendelkeztiink akkor is egy oly megbecsülhetetlenül értékes és pótolhatlan erőforrásul szolgáló szellemi, és erkölcsi tőkével, mely az ellenséges elemeket féken tartotta, s velünk szemben hatékonyan ellensúlyozta.

Mi volt e tőke?

A magyar nemzet összes számot tevő, nemesen gondolkodó, felvilágosodott lelkű fiainak a teljes bizalma, rokonszenve, reményteljes várakozása, melylyel a mind két hitvallású evangélikusok egyházai iránt viseltettek.

Szavaim igazolásául legyen szabad néhány vonással egy történelmi képet rajzolnom a t. értekezlet elé, egyházunk multjából.

A XIX-ik század hajnalán a bánya városoktól le az Adriáig terjedő evang. bányakerületnek csak egyetlen egy főgimnáziuma volt, — a selmeczbányai. A nagy kiterjedésű *békésbányai* egyházmegye akkor elhatározta, hogy az Alföldön is állít fel egy főgimnáziumot.

Fel is állította azt az 1802-ik évben, a sarvasi *Tessedik féle* tanintézetben segédtanárként alkalmazott ideális gondolkodású, lángbuzgalmú és nagy tudományú *Skolka Andrásnak* igazgatóul lett elhívása mellett, — *Mezőberényben*. Hogy e főgimnázium megnyílhatott, — az a báró *Prónay*, báró *Podmaniczky* és a *Földváry* családok pártfogásán kívül leginkább a mezőberényi róm. kat. vallású földesúr, — a báró *Wenkheim* család hazafias áldozatkészségének köszönhető.

Mily nagy szükség volt ez intézetre, mutatja azon körülmény, hogy — a mint *Benka Gyula* írja a maga monografiájában — mindjárt az első esztendőben, tömegesen jelentkeztek annak felsőbb osztályaiba, *Rozsnyóról*, *Kézmárkról* és *Pozsonyból* a tanulók. Az alsóbb osztályokba pedig a messze *Bácska*, *Bánát* és a *Szerémségből* is hozták a tanulókat. A feneketlen sár miatt akkor szinte járhatatlan alföldi utak daczára, — a mezőberényi főgimnázium tanulóinak száma fokozatosan 200-ra emelkedett.

Ezek közt nagy számmal voltak szerb ajkúak is, mely körülménynél fogva az akkori *karlóczai* patriarka, *Stratimirovics* állandó évi segyélyben részesíté a főgimnáziumot.

Szerbiának nem egy államférfia itt nyerte középiskolai kiképzését. Egyházunk jelesei közül *Székács József* is Mezőberényben végezte a gimnáziumi osztályokat s bizonyára itt kapta az ösztönzést arra, hogy később szerb népdalokat fordított magyarrá.

Vajjon a mai viszonyok közt lehetségesnek látszik az, hogy róm. kath. főurak és a görög keleti egyház egyik feje, a *karlóci patriárka* ily tettekben megnyilatkozó rokonszenvével tüntessék ki valamely evangélikus tanítványunkat?!

S legyen szabad e képet még egy vonással kiegészítenem.

A mezőberényi II-ik ker. ev. egyháznak van egy oltárterítője, melyet az 1797-ik advent 1-ső vasárnapján felszentelt templomának oltárára a fentebb említett róm. kath. vallású főúrnak neje, báró *Rosenfeld Karolina* készített s melybe saját kezével e szavakat hímézte be: „Egy test vagyunk sokan, mert mindnyájan egy kenyérből eszünk. (1 kor. 10. 17.) Ily érzelmet kíván báró Wenckheim Karolina született báró Rosenfeld.”

Vajjon akadna-e mai napság a róm. kath. főuri családok körében, oly gyöngéd női kéz, mely egy evangélikus templom oltárát, ily evangéliumi felirattal ellátott, saját kezeivel hímézte, minden aranyból és ezüstből becsesebb — mert a keresztyén testvériséget a maga isteni fenségességében hirdető — ereklyével felékesíteni, — hajlandó volna?!

A mezőberényi főgimnázium — a fentebb említett tényezők támogatása mellett — harminczhárom évig állott fen Mezőberényben.

Akkor mi történt?

Egy másik róm. katolikus vallású főuri nemzetség, a gróf *Bolza*, gróf *Baityány*, gróf *Mitrovsky* és gróf *Eszterházy* családok, — a békésbányai ág. h. ev. egyházmegyének 311 hold első osztályú földet, 11 beltelkes házhelyet és egy száraz malmot ajánlottak fel örök alapítványul azon feltételhez kötve, hogy a mezőberényi főgimnáziumot, melynek épülete a tanulók számára képest szűknek bizonyult, — helyezze át *Szarvasra*, — a szarvasi nép által nem eléggé méltányolt s azért megszűnt *Tessedik féle* felsőbb gazdasági és ipari intézetnek üresen álló szép, tágas emeletes épületébe, melynek főbejárata fölött mai napig eme szavak olvashatók:

Hoc instituto

Pellitur e scholis patriae
ignavia,

Quod industriae monumentum
Ut consolaret posteritati
posuit

populus Szarvasiensis
Anno 1791.

A mit a „populus Szarvasiensis“ „ignaviája“ megsemmisülni engedeti, — azt egy róm. kath. vallású főuri család megmenteni sietett a haza és az evang. egyház javára.

Csak el kell olvasni azt az „alapító levelet“, melyet az említett róm. kath. vallású főurak saját kezükkel irtak alá, hogy minden becsületes lélek meghódoljon a benne megnyilatkozó lelki nagyság előtt.

Azt mondják az alapítók, hogy adományozásuk által semmi egyebet nem céloznak, mint azt, hogy abból „az egész hazára boldogító következtések hára-

moljanak.“ Semmi egyebet nem kötnek ki, mint azt, hogy az iskola jótéteményeiben és beneficiumaiban a haza összes tanulóifjúsága „minden vallási különbség nélkül“ egyformán részesülhessen s ezen cél biztosítása céljából, a számadások vizsgálatához ők is hozzájárulhassanak.

A 3-ik pontban szó szerint ez áll: „A közjómózdítása s a nemzeti nyelv kifejlése lévén legfőbb rügője ezen alapítványnak, miután az előhaladó kor méltán reményleni engedi azt, hogy idővel hozandó törvény szerint a katolikus ifjúság is részesülhetne ez intézetben, annál fogva azok is a fent említett intézetben való tudományok gyakorlásában részesülhessenek.“

Nem-e, a legteljesebb bizalom, rokonszenv és a lelkeket magával ragadó nagylelkűség tényével állunk itt szemben?

Csoda-e, hogy a mint *Benka Gyula* írja: „a nemeslelkű és szabadelvű felfogású szarvasi földesuraság áldozata felbúzdította a protestáns vagyonos osztályt arra, hogy hasonló áldozattal segítse elő a fejlődésnek indult főgimnázium érdekeit. Így némi viszonozásul br. Prónay Albert esperességi felügyelő 1000 forintot ajánlott fel oly célból, hogy a szarvasi főgimnáziumba járó róm. kath. ifjúság vallás erkölcsi tanítása s lelki gondozása olyan katekétára bizassék, ki a gimnáziumi tanárokkal egyenrangú s más tantárgyak tanítására is jogosult legyen. Fölszólilándóknak vélte az iskola pártfogóit, hogy az ezen célnak szolgáló alapítóke gyarapításához hozzájáruljanak s ezzel kifejezést adjanak azon felfogásnak, hogy minden vallást megbecsül a protestáns ember a mellett, hogy a magát legjobban szereti; hogy elmúlt annak az ideje, mikép a vallásfelekezettek a vallásos eszmék magyarázata körüli eltérések miatt egymásra gyűlölettel tekintsenek.*)

Ime! a felekezeti korlátokon felül emelkedett nemes lelkek koalíciója.

Róm. kath. főurak fejedelmi alapítványgyal létesítenek egy protestáns főgimnáziumot s reménykedve tekintenek azon kor elé, midőn róm. kath. ifjak is látogathatni fogják a protestáns intézeteket. — Viszont protestáns főurak és egyházak alapítványt tesznek és gyűjtést rendeznek arra a célra, hogy egy protestáns intézetben róm. kath. hitoktató alkalmazható legyen, még pedig nemcsak katehétai, de rendes tanári minőségben!

Hol keressük a mai korban ily lélekemelő példáját annak az igazságnak, mely szerint: „magna ingenia conveniunt“?

Az általános közbizalom és a magyar nemzet szellemi életének irányítása szempontjából tehát, — nem-e sokkal magasabban állottunk akkor, mint állunk most, midőn politikai jelszavaknak az egyházban való hangoztatása által és viszont, — némelyek hazánk térségeit *katalauni* síksággá akarják átalakítani, mely felett a régi „vallásháborúkban“ elesett ősök látszanak szeilem-harcukat folytatni a levegőben?

Mi idézte elő a helyzetek eme változását, — a közszellemnek eme dekadenciáját?

Mi sincs távolabb tőlem, minthogy szentségtelen ajakkal támadjam a Szent Léleknek ama művét, mely a Keresztyén Anyaszentegyháznak történelmileg létrejött különböző felekezeteiben, — szemmel látható változás, megczáfolhatatlan tényként áll előttünk.

Ez az „egyetemes keresztyén Anyaszentegyház“, mely az összes keresztyén hitfelekezeteknek a látha-

*) A szarvasi ág. h. ev. főgimnázium története *Benka Gyula* 1895. 32 l.

tatlan egysége, — most is oly tiszta, fedhetetlen, „ráncz vagy sömörögés“ és minden „makula“ nélkül való, szint vall akkor, midőn azt Krisztus a maga jegyesül kiválasztotta magának — a föld népei szül.

Ámde mi — gyarló emberek — akik a királyi mennyegzőre elhivatottunk, vigyázzunk, hogy mennyegzői ruha helyett, valami másféle, kevésbé megfelelő öltözetben ne jelenjünk meg ott a mennyei Király asztalánál, és eljárásunkat igazolni nem tudván, — „összekötözött kezekkel és lábakkal ki ne vettünk ama külső sötétségre!“

Vigyázzunk!

Mert az Anyaszentegyházba való elhivatás, a Mózes székében való ülés, az Isteni kegyelem asztalához való telepedés, — magában véve még senkit sem üdvözít.

Ahhoz kellőképpen elkészülteknek, méltóknak kell mutatnunk magunkat.

Azért a vizsgálat és szabad kutatás, saját magunknak, az eseményeknek, az idők jeleinek megfigyelése s az evangélium alapján való lelkiismeretes megítélése; — mindnyájunknak — legfőképpen pedig nekünk, protestáns keresztyéneknek, akiket köt és irányít az írás eme szava: «mindeneket megpróbáltatatok, a mi jó, azt megtartásatok!» — legelső rendű kötelességeink közé tartozik.

Ezen a czimen és jögon bátorkodom én is felvetni és vizsgálat tárgyává tenni azon kérdést: *mik az okai a protestantismus hanyatlásának hazánkban?*

BELELET.

Gyászrovat. Az ujesztendő súlyos csapással nehezedett a nyiregyházi főgimnáziumra és a tiszavidéki egyházmegyére: meghalt *Mészáros Ferencz*. Amaz igazi nevelői szeretettől, odaadó lelkiismeretességétől áthatott tudós tanárát, emez kiválóan pontos, ügybuzgó pénztárosát veszítette el benne. Hogy családjának gyásza mily nagy, — szereteteinek, a társadalomnak vesztesége mennyire sújtó, azt legjobban mutatja a könnyek árja, a nagy bensőséggel megnyilvánult részvét. — Szeretett barátunk koporsója felett mély bánattal, ám mégis az Ur akaratán való megnyugvással állunk. Legyen siri álma csendes, s lelje fel lelke az Urnál az örök jutalmat.

Elhunytáról a család és iskola a következő gyászjelentéseket bocsátották ki:

Özv. Mészáros Ferenczné szül. kisjeszeni Jesszenszky Ilona, valamint fiai: Gyula és Sándor úgy a maguk, valamint összes rokonaik nevében is fájdalmas szívvel tudatják, hogy családjuk feje és támasza, felejtethetlen és forrón szeretett hitvestársa, illetőleg édes atyjuk és rokonuk Mészáros Ferencz evangélikus főgimnáziumi tanár folyó hó 4-én reggel 7 órakor munkás életének 58-ik, példás házasságának 30-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogult hült tetemeit folyó hó 5-én d. u. 3 órakor a Vármegyeház-tér 7. számú háznál megtartandó gyászertartás után kísérik utolsó földi útjára. Nyiregyházán, 1909. január 4-én. Szeretteidnek távozásodal okoztad az első fájdalmat!

A nyiregyházi ág. hitv. ev. főgimnázium kormányzó tanácsa és tanártestülete fájdalmas megillető-

déssel jelenti, hogy Mészáros Ferencz főgimn. r. tanár 1909. év január hó 4-én életének 58-ik évében meghalt. A megboldogult 36 éves tanári működéséből 25 évet töltött intézetünknel. A kötelesség hű és önzetlen teljesítésének mintaképe volt, ki hivatását lelkesedéssel, tanítványai iránt érzett igaz szeretettel töltötte be s nemes lelkének tisztaságával és buzgó munkásságával példaképe marad tanártársainak és tanítványainak egyaránt. Nyiregyháza, 1909. január 4-én. Nyugodjék békével!

Temetése f. hó 5-én délután, óriási részvét megnyilvánulása mellett ment végbe.

A nagy- és kisveszverési ágostai hitvallásu evangélikus egyház mély részvéttel és fájó szívvel jelenti, hogy ügybuzgó, jubilált lelkésze, nagytiszteletű *Kellner Gusztáv* evang. lelkész ur egyházunkban eltöltött ötvenöt évre terjedő hűséges munkálkodása után folyó hó negyedikén reggeli öt órakor hetvenhat éves korában végelgyengülésben jobblétre szenderült. Meghült teteme folyó hó 6-án délelőtt 10 órakor fog az anyaföldnek átadatni. Hiv volt mindhalálig, Adattasék meg neki az élet koronája. Nagyveszverés, 1909. január 4-én. Nyugodjék békében! Áldott legyen emlékezete!

A dunántúli ágost. hitv. evang. egyházkerület soproni liceumának tanárai bánatos szívvel jelentik, hogy szeretett kartársunk *Vojtkó Pál* nyugalmazott evang. liceumi tanár, f. évi január hó 2-án, életének 42. évében, 14 évi buzgó tanári működés és hosszú súlyos szenvedés után jobb létre szenderült. Hült tetemeit f. évi január hó 5-én, kedden, d. u. fél 3 órakor a gyászszobából (Deáktér 15. sz.) kísérik kegyeletesen örök nyugalomuk helyére. Sopron, 1909. évi január 4-én. Béke hamvaira!

A késmárki lelkésziktatáskor elhangzott beszédek külön füzetben is megjelentek s a gyülekezeti diakonia-alap javára példányonként 40 fillérért árusítottak. A füzet *Székely Gyula* főesperesnek iktató beszédét (a lelkipásztor hivatása 1. a maga isteni rendeltetése, 2. nehéz felelőssége, 3. boldogító reménysége szerint) és a beiktatott *Kirchknopf Gusztáv* lelkész Róm. XIII. 1—4. alapján mondott beszédét (az én első adományom 1. az én Üdvözítőm adventjén: egy megiratott ige, 2. az én gyülekezetem templomszentelési évfordulóján: egy történelmi bizonyágtétel 3. az én beiktatásom ünnepén: személyes hitvallás) tartalmazza. Minkét beszéd mély evangéliumi hitet és apostoli lelkesedést sugároz s olvasóira építőleg hat.

Uj ev. nőegylet. Győrszemerén a helybeli lelkész buzgólkodására 40 taggal gyülekezeti nőegylet alakult meg. Adja Isten, hogy nemes hivatását az egylet hiven betöltse — ad multos annos.

Ev. egyházi felügyelő a „Ne temere“ mellett. Turócz vármegye közgyűlésén f. hó 23-án tárgyalták Debreczen szab. kir. város átiratát a „Ne temere“ ellen. Az állandó választmány, melynek elnöke Beniczky Kálmán alispán, ki egyttal a felsőjeszeni és pribóczi ág. h. ev. egyházaknak a felügyelője, nem nagy jelentőséget tulajdonítva az egyházunkra nézve bizony ártalmas „Ne temere“-nek, nem csatlakozott az átirathoz. A megyei közgyűlés azonban Dr. Vánovics János, esp. felügyelő és Klimó Vilmos, pribóczi lelkész, biz. tagoknak a felszólalása után Beniczky

Kálmánnak kicsinyítő érveléseit nem fogadta el, s 19 szavazattal 13 ellenében csatlakozott az átirathoz. — Katholikusok és zsidók szavaztak a „Ne temere“ ellen, s ime Beniczky Kálmán, a kettős ev. egyházi felügyelő, mellette szavazott. — Összefér-e ez az ev. felügyelői hivatallal? (Tudósítónk kérdésére a leghatározottabb nem-mel felelünk. Ha valaki egyházfelügyelői tiszteletet visel, kötelessége az egyháza ellen irányuló mindenféle támadást visszavetni. Ha nem tette meg, sőt a támadók sorába lép, felügyelői tisztségének nem valami érzékeny felfogásáról ad számot. Szerk.)

Ujabb nagyfontosságú kormánynyilatkozatok hangzottak el az ujévi politikai üdvözlések során. *Wekerle Sándor* miniszterelnök ugyanis a hozzáintézett üdvözlésre válaszolva, a következőkben foglalta össze a legközelebbi jövő programját: „E nagy munka folyama alatt kell a kormányzat s az állami élet körében felmerülő rendes teendőknél kívül azokat a gazdasági, szociális, kulturális és vallási kérdéseket is megoldanunk, amelyeket programunkba a költségvetési tárgyalások során felvettünk, s amelyekre a költségvetési és azzal kapcsolatos törvények részben már a fedezetet is megadják.“ — *Kossuth Ferenc* kereskedelmi miniszter ujévi válasza pedig még határozottabban körvonalozza a kormány idevonatkozó terveit, a midőn a következőképp nyilatkozik: „Lesz még a jelen parlamentnek ideje meghozni más törvényeket is. (Halljuk! Halljuk!) Az egyik ilyen alkotás az, amelyet gróf Apponyi Albert kedves barátom (Zajos éljenzés és taps.) szándékozik létrehozni és amely rendkívül fontos azért, mert a mi célunk, hogy utánunk ne vallási villongások maradjanak, hanem vallási béke uralkodjék.“ (Élénk helyeslés és éljenzés.) Hát mi a legnagyobb tisztelettel és hálával fogadjuk e kormánynyilatkozatokat, és minden gáncs és bizalmatlanság nélkül várjuk a kormánynak e téren tanúsítandó kezdeményezéseit. Csak azt ajánljuk a kormány figyelmébe, hogy ha valóban az a nemes intenció hatja át, hogy az ő működése után ne vallási villongások, de vallási béke maradjon: akkor ne tartóztassa fel magát semmiféle néven nevezendő akadályok által abban az elhatározott cselekvésben, hogy az osztó igazságnak mindenben érvényt szerezzen. Mert a mi hitünk szerint addig ebben az országban teljes vallási béke nem lesz, a míg: 1. A viszonyosságról és jogegyenlőségről szóló törvény büntető sanctiót nem nyer; 2. A róm. és gör. kath. vallásfelekezetek közötti megkülönböztetése és kiváltságai fennállanak; 3. a protestáns egyházak autonómiája csorbítottan ép-ségben fenn nem tartatik; 4. a protestáns egyházak lélekszámszerinti arányban ugyanolyan tökesegélyezésben nem részesíttetnek, mint a róm. és gör. kath. egyházak. — Ha a kormány mindezen jogos követeléseinket igazán nagyszabású elhatározással egy csapásra megvalósítja, akkor mi leszünk az elsők, a kik neki „Hozsánát“ kiáltunk, sőt a vallássegélyezői szövetség szükségét is kétségbe fogjuk vonni; de addig senki se csodálkozzék, ha ez eszmét propagáljuk s annak mennél több hívet szerezni igyekszünk.

Theol. tanári vizsga. A legközelebb tartandó theologiai tanári vizsga letételére három jelölt jelentkezett az egyetemes egyházi felügyelőnél, névszerint Draskóczy Lajos eperjesi theol. tanár a gyakorlati theologia tárgyakból, Kapi Béla körmendi lelkész a rendszeres theol. tudomány szakból, Obál Béla id.

theologiai tanár Eperjesről az egyháztörténeti szakból. A jelöltek részére írásbeli szakmunkák készítéséhez tételek kitűzésével a soproni theol. akadémia bizatott meg. E hírünkhöz csak afeletti sajnálkozásunk kifejezését fűzhetjük: mily kár, hogy az ifjabb lelkészi nemzedékből többen is nem törekszenek theol. tanári képesítést szerezni. Nem kerül anyagi áldozatba és mily szép volna — ha theol. doktorátust egyházunkban nem lehet szerezni — ezt a doktorátusnál sokkal szebb czímet viselné több lelkészünk: „okl. theol. tanár.“

Káplán meghívás. A gyékényesi gyülekezet és lelkésze meghívta segédlelkészül Ihász Lászlót Bükrről.

Návay Lajos a „Ne temere“ bulláról. A P. H. írja, s mi annak bizonyosságául, hogy micsoda vélemény uralkodik róm. kath. vallásu, de szabadelvűen gondolkozó körökben a hírhedt pápai bulláról, szószerint közöljük a következőket: Csanádmegye törvényhatósági bizottsága hétfőn Debreczen városnak a Ne temere-ügyben hozzá intézett átiratát tárgyalta. Az állandó választmány azt javasolta, hogy az átiratot vegyék le a napirendről. Kaiser Lajos makói plébános, pápai prelátus, ugyanily értelemben beszélt, mire Návay Lajos képviselőházi alelnök emelkedett szólásra s a következő beszédet mondotta: Nem járulok hozzá az előadó javaslatához azért sem, mert következtetését nem találok összefüggésben állónak azzal, amit előadott. Azt mondotta ugyanis az előadó ur, hogy bármilyen is a helyzet, bizalommal viseltek a kormány iránt és a javaslatnak napirendről való levételét indítványozza. Én, aki a vármegyének igazgatójában tevékeny részt vettem, tudom, hogy a napirendről való levétel a legutolsó fokozat. Azt hiszem, Csanád vármegye tradícióival ellenkezik, ha e kérdésben nem foglal el határozott álláspontot, amit ma megtenni, szerintem, kötelessége. Egyébként kijelentem, hogy a magam részéről kezdeményező lépést nem tettem volna. Nem javasoltam volna, hogy az átiratban foglalt kérdést vita tárgyává tegyék. Ez a kérdés, mely olyan közelről érinti a vallásfelekezetek közti békét, igazán fontos és lényeges, nem azért, mintha itt felekezeti békétlenséggel találkoztunk volna: hanem azért, mert Csanádmegye mindenkor egyik végvára volt a lelkiismereti szabadságnak. Azt hiszem, hogy nem is messze élünk attól az időtől, mikor a liberális zászló kibontása minden liberális magyar ember kötelessége lesz. Sajnálattal tapasztalom azonban, hogy bizonyos fokú visszaesséssel állunk szemben. Szomorú, hogy vannak emberek, akik a vallásos és erkölcsi elveket politikai célokra is kihasználják. Ezek után áttérhetünk a dolog lényegére. A Ne temere kibocsátása a pápa ő szentségének joga, amely felett kritikát gyakorolni nem lehet. Itt csak arról lehet szó, hogy ennek a bullának kibocsátása a mi viszonyaink között mily következményekkel járhat. A pápai bulla azt mondja, hogy a katolikus és más felekezeti felek csak bizonyos reverzális nyújtása mellett köthetnek házasságot. Ha pedig ilyen reverzalist nem adnak, akkor katolikus szempontból házasságuk érvénytelen és a házasságból származó leendő gyermekeket törvényteleneknek tekintik. Én ezt lehetetlennek tartom és lehetetlennek tartom azt is, hogy a magyar kormánynak, a magyar püspöki karnak és a magyar állam képviselője kellő nyomatékkal kitejézt akarátának kellő eredménye ne legyen. Azt indítványozom tehát mondjuk ki, hogy mi is felkérjük a kormányt, hogy összes befolyásával odahasson, hogy illetékes helyről tiszte-

lettel fölvilágosíttassék a pápa, hogy ennek a bullának a fenntartása csak káros hatással van Magyarországra. Ha mi egyszerűen napirendre térünk a kérdés felett, ez olyan színben tüntetné fel a vármegyét, mintha klerikális lenne. Már pedig én meg akarom kimélni Csanád vármegyét attól a megtiszteltetéstől, hogy az „Alkotmány” részéről ez alkalomból dicséret érje. A beszédet óriási lelkesedéssel fogadták. Dr. Dózsa Lajos kórházi igazgató szólásra emelkedett, indítványozván, hogy Návay Lajos liberális beszédét, aminő Csanád vármegye üléstermének falai közt régóta nem hangzott el, örökítsék meg szó szerint a jegyzőkönyvben s a törvényhatóság tagjai közt külön lenyomatban osszák szét. Az ütésen jelen volt Justh Gyula, a képviselőház elnöke is.

Köszönet. Nt. Veres József békési esperes ur, a lelkésziak segélyző intézetének elnöke december hó 23-án 55 koronát fizetett be a nevezett intézet pénztárába, mely összeg az egyetemes lelkészi értekezletre szóló kedvezményes vasuti jegyekért folyt be nála. A midőn ezen összegnek átvételét a nyilvánosság előtt nyugtázom, egyszersmind szives köszönetet is mondok nevezett elnök urnak ezen jó szívből jött adományért. Orosháza, 1908. decz. 28-án. Okályi Adolf intézeti ügyvivő.

Németországi adomány. A schleswig—holsteini confirmandus növendékek a létesítendő dunántúli egyházkerületi árvaházra 270 márkát gyűjtöttek és küldtek meg a gyűjtések kezdeményezőjéhez Löw Fülöp locsmándi lelkész, egyházker. gyámintézeti elnök kezéhez. Ez az áldozatkészség minden beszédnél szebben beszél. A németországi confirmandusok szive megcsigán a magyar árvagyermek sorsán, segítségükre sietnek filléreikkel. Megörvendeztet e nagylelkűség minden esetre igen sokakat — még többeket megsegényíthet — s vajjon hányat fog utánzásra indítani?

Iskolai karácsonyfa-ünnepély Pazdicson. Özv. Nauendorff Henrikné, szül. Szirmay Izabella Ömél-tősága, miként az előző években is, most még fokozottabb mértékben örvendeztette meg a szegénysorsú iskolás növendékeket — karácsony előestéjén. A kastély előcsarnokában rendezett gyermekfelruházási ünnepélyen — egy egész éven át szabadidejében — saját kezűleg készített meleg ruhaneműt osztott szét a szegény gyermekek között. Sőt, hogy a szorgalmasokat is megjutalmazza, azoknak is juttatott, becses meleg ruhaneműt; ezen felül alma, dió s más, a gyermekeknek kedves karácsonyi ennivalót; örömtől könnyelt szemekkel látta, mint illesztgeti egy-egy kis leányka magára, a kapott ruhaneműt. Örömmel ujságot, hogy már jóva karácsony előtt dolgozhatott a jövő (1909) karácsonyi ajándékokon. Áldja meg az Isten mikor nem is várja, mikor nem is látja.

Egyházi statisztika : Pazdics. Született (1908-ban) 55 gyermek, meghaltak 41-en. Eskettetett 16 pár, ezek közül két vegyes pár javunkra adott térítvényt. Konfirmáltattak 36-an. Urvacsorával élt 3355, vagyis az összes lélekszámnak 150 százaléka. Egyesek adakoztak egyházi célra 383 korona 06 fillért, hagyomány és alapítvány 140 korona. Perselypénz: 111 korona 86 fillér. Oltári és csillár gyertya 398 darab. Érdekes a 10 évi adakozás, hagyaték és alapítvány összegezése: Adakoztak egyházi közszükségletre a lefolyt 10 év alatt: 4646 korona 16 fillért, perselypénz

volt: 1346 korona 05 fillér, gyertya 4509 darab. — Alapítvány és hagyomány a 8 év előtt megkezdett *arany könyvre*: 5890 korona, s ezek egytől-egyig mind egyszerű földműves emberek, köztük egy legény Amerikában hagyományozott egymaga 1450 koronát. Konfirmándusok alapja czimén, szent edények aranyozása és javítása, új csillár, toronykeresztaranyozás, orgonajavítás, oltár és szószék aranyozásra befolyt: 1311 korona 10 fillér. — S mindezen adakozások akkor történnek, midőn az egyház hívek nem kevesebb, mint 67 százalékos egyházi adóval terheltetnek. Ő év estén — a mostanában alakult — legények énekkara — összhangzatos magyar énekkal emelte az istentisztelet magasztosságát. Más alkalommal az úri ének-quartett működött.

PÁLYÁZATOK.

A mramoráki (Temesmegyei) német ajku ág. h. ev. egyház **papi hivatala** 1909. évi április végén megürül, és ezen állásnak, 5 szobás szép lakás és házikerten kívül a jövedelme, körülbelül 3200 korona.

Az ezen állásra reflectáló lelkészek és segéd-lelkészek szivesen láttatnak vendég istentisztelet tartására, természetesen a maguk költségén.

Idejekorán jelentkezni kell a helyi papi hivatalnál. Mramorák, decz. 17. 1908.

(3—3)

A presbyterium.

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe ke-belezett *Veszverési* egyház **tót nyelvű lelkészi állomása** nyugdíjaztatás következtében megüresedvén, arra a pályázat ezennel kiíratik.

Kötelességei lesznek: az összes lelkészi teendők hűségese végzése.

Javadalmazása: 1. Kényelmes lakás, nagy házi gyümölcsös kerttel. 2. Az egyháztól készpénz, gabona, föld, rét járandóság és stóla, mely 1082 korona 82 fillerre értékelte. 3. Az államtól évi congrua czimén 517 korona 18 fillér.

A kellően felszerelt jelentkezések, az alólírt főesperesi hivatalnál, 1909. évi január 18-áig adandók be Kelt Rozsnyón és Csetneken, 1909. jan. 2.

Terressy Gyula,

főesperes.

Szontagh Andor

egyházm. felügyelő.

(1—1)

Magyar és tót nyelvben teljesen jártas **segéd-lelkészt** keresek. Fizetése ruhamosáson kívül teljes ellátás mellett 400 korona s némi mellékjövedelem.

Az állás azonnal elfoglalható.

Szarvas, 1909. január hó 5-én.

(2—1)

Scholtz Gyula

ev. lelkész.

A szathmári újonnan alakult egyházba **adminisztrátor** kerestetik, aki a lelkészi teendőkön kívül a vallásoktatást is teljesíti.

A szolgálat nyelve: magyar. Javadalma egyelőre évi 1600 korona, és egy butorozott szoba. Jelentkezéseket elfogad az alólírt főesperes.

Az állás legkésőbb febr. 1-én elfoglalandó.

Debreczen, 1909. jan. 5.

(1—1)

Materny Lajos

főesperes.